TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 20694
Tarih : 20.10.2026

51786

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim YUMAKLI** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96 ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Meral DANIŞ BEŞTAŞ

Erzurum Milletvekili

Erzurum, coğrafi konumu ve sahip olduğu mera varlığı itibarıyla Türkiye'de hayvancılık ve canlı hayvan üretiminin en önemli merkezlerinden biridir. Ancak tarafımca Erzurum hayvan pazarlarında besiciler, celepler ve köylülerle bizzat gerçekleştirilen saha ziyaretlerinde; bölgedeki hayvancılık faaliyetlerinin sistemik krizler, kurumsal yetersizlikler ve kamu denetimsizliği nedeniyle çöküş noktasına geldiği tespit edilmiştir.

Saha incelemeleri sırasında tespit edilen en büyük krizlerin başında, ithal ilaç ve aşı tedarikinde yaşanan aksamalar ile İl Tarım ve Orman Müdürlüğü ekiplerinin aşılama ve küpeleme süreçlerindeki gecikmeleri gelmektedir. Erzurum genelinde koruyucu aşıların zamanında yapılamaması ve yetersiz küpeleme nedeniyle üreticiler, hayvanlarını başka illere nakledebilmek için zorunlu olan "İl Dışı Canlı Hayvan Sevk Belgesi"ni alamamaktadır. Üreticinin ve esnafın kendi iradesi dışında, tamamen kamu idaresinin aksaklıklarından kaynaklanan bu durum yüzünden hayvanını satmak zorunda kalan besici ve celepler evraksız nakil yapmak zorunda bırakılmakta ve haksız yere "kaçakçı" durumuna düşürülmektedir. Nitekim 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu uyarınca, belgesiz hayvan taşıdığı gerekçesiyle bir tır canlı hayvan için esnafa 280 bin TL'yi bulan fahiş idari para cezaları uygulanmaktadır. Kamusal hizmetin eksikliğinden doğan faturanın doğrudan üreticiye kesilmesi ağır bir mağduriyete yol açmaktadır.

Bunun yanı sıra Ağrı ve Kars'ın ardından Erzurum'da da baş gösteren şap hastalığı riski ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Hayvan pazarlarında dezenfeksiyon, ilaçlama ve periyodik veteriner kontrollerinin yapılmaması, salgın hastalıkların sadece Erzurum'da kalmayıp pazarlar vasıtasıyla tüm Türkiye'ye hızla yayılmasına zemin hazırlamaktadır.

Sektördeki idari ve sağlık krizlerinin yanında ciddi bir piyasa manipülasyonu da yaşanmaktadır. Kırmızı et piyasasında kartelleşen büyük firmalar ve şirketler (Namet, Boranet, Şalvar Et, Keskinler, Altaylar ve Gaziantep merkezli firmalar), girdi maliyetleri altında ezilen ve hayvanını elden çıkarmak zorunda kalan küçük besicinin elindeki canlı hayvanı düşük fiyattan (500–540 TL/kg canlı baskül) toplamaktadır. Toplanan bu hayvanlar besi döneminde Bakanlığa bildirilmekte, piyasaya arz süreçleri yönlendirilerek et fiyatlarının tavan yapmasına ve yapay spekülasyonlara neden olunmaktadır.

Girdi maliyetlerindeki fahiş artışlar da üreticinin belini bükmektedir. 50 kg'lık besi yeminin 1.150 TL'ye ulaştığı, çoban ve bakıcı giderlerinin, tesis kiralarının ve nakliye maliyetlerinin karşılanamaz boyutlara vardığı mevcut koşullarda hem besiciler hem de celepler borç batağına saplanarak üretimden çekilmektedir. Ayrıca Et ve Süt Kurumu'nun (ESK) dondurulmuş et alım ve satış politikalarındaki belirsizlikler ile canlı hayvan alım fiyatları bölge üreticisinin zararına işlemekte; mera tahsis süreçlerindeki bürokratik engeller ve işgücü (çoban) temini sorunları hayvancılığın sürdürülebilirliğini imkansız kılmaktadır.

Bu bağlamda;

1. Erzurum İl Tarım ve Orman Müdürlüğü bünyesinde yürütülen şap ve diğer salgın hastalıklara yönelik aşılama ile küpeleme çalışmalarının mevcut kapsayıcılık oranı nedir? Bölgedeki aşı ve koruyucu ithal ilaç tedarikinde yaşanan aksamaların gerekçesi nedir?
2. Bakanlığınızın zamanında aşı ve küpeleme yapamaması nedeniyle il dışı canlı hayvan sevk belgesi alamayan ancak hayvanını satmak veya nakletmek zorunda kalan üretici sayısı kaçtır? Kamu aksaklığından kaynaklı olarak sevk belgesi alamayan üreticilere kesilen cezaların iptali veya revizyonu yönünde bir çalışmanız bulunmakta mıdır?
3. Son bir yıl içerisinde Erzurum genelinde sevk belgesi veya küpe eksikliği gerekçesiyle kaç üreticiye, esnafa ve nakil vasıtasına toplam ne kadar idari para cezası uygulanmıştır?
4. Erzurum genelindeki canlı hayvan pazarlarında dezenfeksiyon, ilaçlama, dezenfektan havuzları ve düzenli veteriner hekim kontrolleri yapılmakta mıdır? Şap hastalığının Erzurum'daki pazarlar vasıtasıyla tüm Türkiye'ye yayılmasını önlemek adına alınan acil biyogüvenlik tedbirleri nelerdir?
5. Kırmızı et piyasasında tekelleşerek canlı hayvanları üreticiden ucuz fiyata toplayan ve besi dönemi sonunda piyasa arzını manipüle ederek fahiş fiyat artışlarına sebep olduğu belirtilen büyük firmalar ve şirketler hakkında Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu veya Rekabet Kurumu bünyesinde başlatılmış bir inceleme veya denetim var mıdır?
6. 50 kg besi yeminin 1.150 TL'ye dayandığı mevcut şartlarda, Erzurumlu besicilere ve celeplere yönelik doğrudan yem desteği veya nakit sübvansiyon sağlanması planlanmakta mıdır?
7. Et ve Süt Kurumu'nun (ESK) Erzurum'daki canlı hayvan ve karkas et alım kotaları ne kadardır? ESK'nın dondurulmuş et alım-satım operasyonları ile canlı baskül alım fiyatlarının bölge üreticisini mağdur etmeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi düşünülmekte midir?
8. Erzurum'da hayvancılığın en büyük maliyet kalemlerinden biri haline gelen çoban ve bakıcı istihdamı krizine, yüksek mera kiralarına ve genç nüfusun üretimden çekilmesine karşı Bakanlığınızca yürütülen bölgesel bir destek veya teşvik programı bulunmakta mıdır?